

MAGYAR IZRAELITA,

hitfelekezeti érdekű hetilap.

Kiadó tulajdonos: **Zsengeri Mór.**

Felelős szerkesztő: **Mezei Mór.**

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozordással, vidékre postai szétküldéssel.

Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet.

Kiadó hivatal:

Lipótvárosi templomtér 6 sz.

Megjelenik minden pénteken egy egész íven.

Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon felül egy fél hasábos petsor után 3 kr. számítatik.

Előfizetési felhívás,

a

„Magyar Izraelita“

hitfelekezeti érdekű hetilapra.

October-decemberi évnegyedre

Pesten házhozordással, vidékre postai szétküldéssel

1 frt 50 kr. o. é.

Előfizethetni a kiadó-hivatalban, és minden postahivatalnál.

Számadjunk.

II.

(Sz.) Elmult az új év, következik az engesztelő nap.

— Ha amaz első számot vetettünk lelkiismeretünkkel, tisztán felismertük hibáink és bűneink hosszú lajstromát, úgy emezen teljesen megértendjük, sőt megérzendjük a szót: A megtérés a könyörgés és a jó tett, ezek háritják el tőlünk a gonosz végzetet.

S ha megfigyeltük eddigi eljárásunkat, ha szemügyre vettük annak sajnós eredményeit, s megsejtettük a veszedelmet, melylyel saját dőreségünk fenyeget, megsejgyentülve fogunk magunkba szállani, — megtérni.

S ha a szent nap lelohasztotta szenvedélyek alábbhagytaival átlátjuk, hogy testvérünket üldözvén saját vértünket ontjuk, hogy az egy közös család tagjait elnyomván, elnyomjuk az egészet, erejét fogyasztjuk a minmagunkat is befoglaló összességnek, hogy vétve a testvéri szeretet ellen lábbal tapostuk vallásunk szent törvényeit, — ha mindezt Istenhez emelkedett lélekkel, tisztult észszel átláttuk, akkor töredezt szívére bevonul az egyetértés, mely nem öl mint a vizsgálódás, hanem gyógyít; nem rombol mint a gyűlölet, hanem épít; nem gyengít, mint az elnyomás, hanem erőssé tesz; nem nyugoz le mint a zsarnokoskodás, hanem felszabadít!

És ez lesz a megtérés, első lépésünk a szebb, a jobb jövőre.

S ha megtérvén, imánkkal keressük az eget; hogy új, jó feltevéseinkhez tőle erőt, vállalatainkhoz tőle sikert esdjünk, akkor vetközzünk ki a szűkkeblű önöségből, s a nemesebb lélek szárnyain magasabb álláspontra emelkedvén, karoljuk fel a közérdeket, adjuk meg ennek is illő helyét feltevéseink, terveink, reményeink körében, s ha magunknak kérjük a mennyei áldást, könyörgésünkkel ne felejtjük ki a közügyet is!

S ha ekkor, az Istenhez emelkedő fohász megható perceiben, a sofar intő szavára, belsőkéből felriadt vizsgáló hang kél, szívére meggyökerezett a közérdek melletti lelkesültség, s keblünkben megszülemllett áldozatkész tette a lankadni nem tudó, őszinte jó akarat, mely magában is mennyei áldás, mely magában is fél siker, — akkor megszálland bennünket a jogos remény, hogy a jóságos Isten elhárítandja rólunk a gonosz végzetet, s áldása kiséri hitfelekezetünk javára célzó törekvésünket.

És ez lesz a könyörgés, második lépésünk a szebb, a jobb jövőre!

S midőn a jó szándék a jó tettben megvalósuland, s az áhitat óráiban az Ur színe előtt tett fogadásunkat beváltandjuk; midőn a henye tétlenséget erélyes cselekvéssel cserélendjük fel; midőn jobbaink felhívására seregesen fogunk tódulni a közügy oltárához, bemutatni azon az Urnak a legkedvesebb áldozatot; midőn középületünk minden hézagában száz meg száz munkás kéz fogja a javítás nagy művét fáradhatlanul előmozdítani; midőn a tudatlanság zajgó hullámai serényen emelt gátakon megtörendenek; midőn ápoló papjai, nevelői leszünk az értelmiség fáklyájának, — akkor „Magyar Izrael“ felett feldertülend a borus láthatár, s egy ifju virágzó közélet hajnalodik ránk, melynek az egyetértés harmatgyöngyei, az áldozatkész közös munkásság, az önmegelégültség, a jó tett boldogító öntudatának virágai lesznek gyönyörű ékei.

Ez lesz a jó tett, a harmadik, az utolsó lépés a szebb, a jobb jövőre!

S ekkor kezünk munkáján lesz Izrael Istenének áldása, s dicsően emelkedendik a magyarhoni izraeliták ujkori szentélye, eszményi Zionja, in majorem Dei gloriam!

Hitközségi mozgalmak.

Midőn hónapok előtt már megpendítettük annak szükségét, hogy a pesti hitközség hitfelekezeti ügyeink autonomicus rendezésében a kezdeményező lépéseket végre valahára megtegye, figyelmeztettünk egyuttal arra is, hogy a tekintélyesebb vidéki községek, már a legelső előkészületeknél a fővárosi hitközséggel egyesüljenek.

Jól tudjuk, hogy igénytelen szavunk csak parányi befolyással lehetett a dolgok azótai fejlődésére, de ez nem csökkenti azon való örömtünket, hogy a pesti hitközség országos kérdéseink megoldásában kezdeményező lett, s hogy több vidéki hitközség e kezdeményezést méltányolván, ahoz való hozzájárulását hivatalosan nyilvánította.

Értjük a pesti hitközségnek az iskolai pénzalap tárgyában a nm. m. kir. udvari cancelláriához intézett promemoriáját, s az erre vonatkozólag több hitközség által a pesti hitközség elnökéhez intézett elismerős helyesítő nyilatkozatokat.

Mi vidéki hitközségeink ezen nyilatkozatainak nagy fontosságot tulajdonítunk, egyrészt azért, mert e nyilatkozatok bizonyára csak nagyobbítandják a pesti hitközség kérvényének súlyát a magas kormányhatóságok előtt; másrészt utját állják azoknak, kik a pesti hitközség autonomicus törekvéseit csak oly pártirányként óhajtának feltüntetni, melytől a magyarhoni izraeliták többsége idegenkedik; s ekként a községek eme nyilatkozatai mindkét irányban hathatósan mozdítandják elő a tett és teendő lépések sikerét.

Midőn tehát ezuttal három — a szegedi, h.-m.-vásárhelyi és szentesi — hitközség ily nyilatkozatait közzéteszszük, egyszersmind reméljük, hogy azok száma még tetemesen szaporodni fog.

A szegedi hitközség a pesti hitközség elnökéhez.

Tekintetes doctor ur!

Mélyen tisztelt hitsorsosunk!

Az alulírt előljárók és képviselők kedves köteletségüknek tesznek eleget, midőn t. Kegyednek mély hálájukat fejezik ki a bölcs intézkedésért, az ernyedetlen buzgalomért és az önfeláldozással járó fáradozásokért, melyekkel egy év óta a magyar zsidóság javításán és emelésén dolgozik. Mert ámbár t. Kegyed működése eleinte közvetlenül csak azon gyülekezetre szorított, melynek szerencséje van Önt, mint lelkes vezérét tisztelhetni, mégis lehetetlen vala, hogy korszerű eljárásának dicső példája a vidéki községekre ne hasson, s azokat lobogójának követésére ne bátorítsa. Legujabban pedig oly mély szakismerettel szerkesztett, a nagyméltóságú magyar udvari cancellár ő Excellentiájához intézett folyamodványa t. Kegyednek biztosította forró hálás elismerésünket s minden magyar izraelita forró hálás elismerését.

Üdvözölvén t. doctor urat ezen pályán, mely reményünk szerint a magyar zsidóságot egy korszerű szervezet birtokára s a vallásbeli autonomia élvezetére vezetendő, óhajtjuk, hogy a Mindenható Önnök munkásságát jó sikerrel koronázza.

Fogadja nemeslelkű hitsorsosunk, rokonszenvtünk s nagyra-becsüléstünk kijelentését, melylyel maradtunk

Szegeden 1862. szeptemberhó 21.

tek. doctor urnak

őszinte tisztelői

a szegedi zsinagógai község előljárói s képviselői.

(Következnek az aláírások.)

A h.-m.-vásárhelyi hitközség a pesti hitközség elnökéhez.

Tekintetes Tudor Ur!

Mélyen tisztelt Elnök Ur!

Egy éve, hogy a pesti izraelita hitközség oly szerencsés Tekintetességedet Elnökének tisztelhetni; — azóta mint vezéricsillag tündököl a magyar izraeliták borus egén, ragyogó fényével azokat egy derültebb jövővel biztatva, — mert önfeláldozásával párosult fáradozásai és bölcs intézkedései által minden magyar izraelita hitközségnek a szellemi fejlődés tág terén nemes példát mutatva, azoknak követésére felbátorítja.

Ezek folytán édes köteleységüknek ismerik ezen hitközség előljárói és képviselői Tekintetességednek mély hálájukat annyival inkább kifejezni, mert a legujabban mély szakismerettel Tekintetességed által szerkesztett s a nagyméltóságú magyar udvari cancellárhoz intézett folyamodványa kellő hatását, mint reméljük, el nem tévesztendi s bennünk azon biztos hitet táplálja, hogy annak sikeres eredménye — alapköve leend a magyar zsidóság autonómiájának.

Uj évünk közeledtével küldjük testvéri üdvözetünket, kérve a Mindenhatót, hogy Tekintetességedet még számos éveken át édes honunk izr. hitközségei javára s boldogságára megtartsa.

Fogadja tekintetes Elnök Ur szívünk mélyéből fakadó őszinte üdvözetünket s azon szent ígéretet, hogy hitközségünk soha sem szünend Tekintetességedet mint bölcs vezérét tisztelni s mennyire gyenge erejéből kitelni fog, bármely mostoha körülmények között is nemes működéseiben gyámolítani. Maradván

tekintetes Elnök Urnak

HmVásárhelyt 1862. szeptember 22-én

mély tisztelői

a hmvásárhelyi izr. hitközség előljárói és

Kiadta :

Grossmann Ignác s. k.

izr. hitközs. titkár.

képviselői nevében

Czukur Izrael s. k.

előljáró.

A szentesi izr. hitközség a pesti hitközség elnökéhez.

Tekintetes doctor Ur!

Mélyen tisztelt hitsorsosunk!

Az alulírt előljárók és képviselők kedves köteleységüknek tesznek eleget, midőn t. Kegyednek mély hálájukat fejezik ki a bölcs intézkedésért, az ernyedetlen buzgalomért és az önfeláldozással járó fáradozásokért, melyekkel egy év óta a magyar zsidóság állapotának javításán és emelésén dolgozik. Mert ámbár t. Kegyed működése eleinte közvetlenül csak azon gyülekezetre szorított, melynek szerencséje van Önt, mint lelkes vezérét tisztelhetni, mégis lehetetlen vala, hogy korszerű eljárásának dicső példája a vidéki községekre ne hasson, s azokat lobogójának követésére ne bátorítsa. Legujabban pedig oly mély szakismerettel szerkesztett, a nagyméltóságú magyar udvari cancellár ő Excellentiájához intézett folyamodványa t. Kegyednek biztosította legmélyebb őszinte tiszteletünket és valamint a mi, ugy minden magyar izraelita forró hálás elismerését.

Üdvözölvén doctor urat ezen pályán, mely reményünk szerint a magyar zsidóságot egy korszerű szervezet birtokára s a vallásbeli autonomia élvezetére vezetendi, óhajtuk, hogy a Mindenható Önnek munkásságát jó sikerrel koronázza és fényesebben ki nem pótolható helyén számos éven át meghagyván, magasztos buzgóságban tüdő törekvések után emelkedő keblét, tisztelteljes neve halhatatlansága dicsfényével jutalmazza.

Fogadja rokonszenvtünk és nagyrabecstüléstünk kijelentését, és engedje, hogy koszorus költőnk után mondhassuk :

És jöni fog, ha jöni kell
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százerek ajakán.

Mély hódolattal maradunk

Szentesen 1862. évi szeptemberhó 20-án

tekintetes doctor Urnak

őszinte tisztelői

a szentesi izr. hitközség előljárói és képviselői nevében

Neumann Jakab s. k. Elnök.

TÁRCA.

Hebraica.

VII.

—(Kol nidre.)—Mult, jelen és jövő.—Jom Kipur. — Régi hős ősi erőben. — Szabad szellem, kiben perere háltni jár a lélek. — Vén zsgori töredezett szívvvel. — Kacér ájtatosság. — Chaszid és modern lélek. — A büntársak. — Szózat hölgyeink jobb-jaihoz. — Hol fészkel a „Szoton Hamaschisz?“ — Uneszáne tokef.)

Lágy, méla dal szólal meg, epedve, sóhajtvá. Halkan lenge-dez, lágy hullámzással, mint a távoli sphaerák zengzetes harmóniája, busong, keserg, zokog, könyörög. A szent áhitat varázshangjai ezek, melyek oly csodás bűverővel emelik és ragadják el a magába tért lelket! Hangzik és lejt, szökelve, röpdesve, majd az aeolhárfa gyöngéd dallamával, majd a hegyi patak csörgő morajával, majd ismét mint az őserdő sudar fáinak sürtü lömözata közt siró esti szellő... Távol hangok hatnak hozzád, messze, messze, az ősvilág romjai közül, panaszosan s keservesen szólnak, miként a siri szellem, mely földalatti tanyájáról felzokog, lévén kárhóztatva örök bolyongásra, s nem találván nyugtot sehoh... A bú és keserv lágy hangjai lassudan megerős-bülnek, koválygó röpttel emelkednek s törnek felfelé, nem a patak csöndes csörgedezése ez többé, hanem a szilaj zuhatag dördülős messzeható menydörgése, zudulva rezdülnek át velődön, megrázkodtatják belső lényedet, hajad szálai fölmeredeznek — mint mikor a föld méhében az elemek vad tusára kelve, tompa morajjal bömbölnek végig mély börtönökben, s iszonyu erővel tépik ércláncukat. Feljajdul e kínos vajadás alatt a föld, megrendülnek sziklák és bércek, kicsapong elészabott medrén a folyam felriasztott árja, s a föld keble a fájdalom óriási halmazától kettéreped... s ime a tátongó mély hasadékból hosszú, hosszú láncolata emelkedik a halvány árnyaknak, véres, éktelentül elrutított árnyak, s szívrepesztő tekintetök oly busan, oly fájdalom- és szenvedéstelen pillant feléd, hogy véred fellázad, idegeid megfeszülnek, oly végtelen kesergés ömlesztli el kebled belsejét, arcod sötét, fenyegető, vészterhes alakot ölt — de egy újabb tekiutet feléjük... s halvány arcaikon oly isteni magasztaltság sugara dereng, oly égi nyugalom és megadás ömledez szét azokon, a vértanúság dicsfényétől övedzve oly áhitatos és sovárgó érzület kifejezésével tekintenek fel a magas égboltozathoz; hogy zudult kedélyed ismét lecsillapul, csöndes fájdalom rezeg át türestrszokta lelkeken... s azok tovább-tovább lebegnek, mindig halványabbakká lesznek, távoztukkal a lágy hangok ismét erős-bülnek, mindinkább erélyesebbek, bátrabbak lesznek, fel-felharsannak, s a kétségbeesés nyögése a remény bátorító szózatává növekszik, elmosódnak a gyásznapok rémes képzeti, megszólal a jövőnek riadó hosannája... s ismét gyengtl, ismét lankad és roskadozik

a hang, újra a búskomolyság s magábatérés lassu szava hallik, s rebeg s cseng s könyörög: Égi atyánk!... Bocsánat!... Kegyelem!... Könyörtület!...

Jom Kipur van, ama szent, ama nagy nap, mely egyedül tudta csak ősi tekintélyét fentartani, mely, midőn a többi tñnep jelentősége mindinkább alábbszáll, még csorbátlan erővel gyakorolja ősi hivatását. Nézd ama hetyke ugynevezett szabad szellemet, ki előtt a „zsidó“ név semmi egyéb, mint csak tires hang, ki csak amugy könnyedén elodáz minden vallástételen s parancsolaton, fitymálva szól a vallásosság egytgyti embereiről — nézd e kényes szellemet, mint ébredéz és szólal meg benne e napon a vallásos lelkiismeret egész éven át szunynyadozó hangja, mint serkenti s ösztönzi átlépni ama kertült küszöböt, mely bevezet az Isten szent házába, s miként száll lelke magába, láttára az összegyült hivek ájtatos seregeinek, és hallatára az olannyra ismert, és annyi időt át nem hallott könyörgési hangoknak!... Amott tekintsd azon közsivű, vén zsgorit, kinek se lelke, se Istene, kinek egész életöröme, minden üdvössege csak a lelketlen érc halmazának növesztésében összpontosul, ki galád durvasággal elutasítja az ajtaja előtt kenyeret esedező szegény éhezőt; ki előtt a közügy merőben terra incognita, s az Isten oltárára egy árva fillért sem áldoz, — nézd, mily leverten, milyen összezsuzva kuporodik amott Isten háza egyik rejtett szögletében, s mily keserves, töredezett szívvvel döngeti el bűnös mellén az „al chet veal chet.“ — És mégis, mégis ki hinné? — E szent napon sem tud magáról letenni az tires hiúság, az áhitat magasztos óráiban a kacérság tüzi nyegle játékát, s midőn az Isten szava szólit, földi pompa s fényűzés képezik az indokot, hogy e hívásnak megfeleljünk. Avagy kit nem szomorított, kinek keblét nem lázitotta volna fel azon tudat, hogy fővárosi hölgyeink egyik, s fájdalom! igen nagy része csak azért — igen! kimondjuk nyiltan s minden tartózkodás nélkül; — csak azért jár a templomba, hogy drágaköveit ragyogtassa, ékszereit fitogtassa, toilettejét bámultassa. Mely jobberzelmtü ember kedélye nem indulna fel az oly nők láttára, kik a szó legvalóságosabb értelmében „f é n y b e n u s z v a“ és szenteskedő arccal lépik át az imaház küszöbét, pedig sziveiktől az ajtatos érzelemnek még árnyéka is messze, távol van, kik nem pirulnak el azon önsértő gondolatától, hogy testöket — k i r a k a t t á alacsonyítják; kik a kevésbé ékeskedő, kevésbé csillogó, mert ö n é r z ő b b nőt megszólják, úgy hogy a szelidebb, komolyan gondolkodó nő, ki hivatását kellően felfogta, s a szerint intézkedik is, mert a közbeszéd tárgyat képezni átalja, a templom látogatásától elmaradozni kénytelen! Ki hinné, hogy e tetszelgési láz, ez igazan rémületes körság, még e szent napon sem hágy alább? — Oh, ne kárhóztassuk ama régi idők hiveit, kik oly nyakasan ragaszkodnak a mult intézményeihez, kik oly törhetlen konoksággal utasítanak vissza minden újítást, mert el nem tudnak válni ama velökszűtetett, ösztönserü ájtatas érzelemtől, s minden

javítás és újításban csak a szent valláson elkövetett sérelmet látják. — Ki tudja, nem becsülendő-e inkább azon néhány éretlen ujonczó által oly dölyfösen kigunyolt chaszid, ki csak atyáitól eltanult módon, de azért szívből, tudja imádni Istenét, és nem más-kép, mint ama modern lelkek, kik a kor intő szavát követni vélik s a jámborság helyébe a hiúságot léptetik, kik szívökben nem a magas égben Uralkodónak, hanem egy hamis, pogány Istennek, a fényüzésnek emeltek oltárt, s áldoznak rajta, s a kik midőn ajtosságot színlelnek, csak kacérkodási viszketegtiknek tesznek eleget, s minden benső érzélem megtagadásával csak a külfényt akarják csillogtatni! — Szegény, szánandó teremtmények, kik át nem látják, miszerint csak önön üdvöket ássák alá, hogy e tulusigázott pompa hajhászatnak végeredménye előbb utóbb végromlásban fog nyilvánulni, és hogy saját romlásukkal az egészen is ütnek sajtó sebet. . . Hány szorgalmas családapa nem siratta ezt már meg keservesen? Hány jómodu család nem jutott már általa koldusbotra? és hány jólétben nevelt gyermek nem lön már miatta kénytelen későbbi napjait nyomor és inség közt tölteni? És még sem akarunk okulni? A mult tanulságai, a tapasztalás semmi hatással nem folytak volna be cselekedeteinkre, s mi mégis eszeveszetten s bekötött szemekkel rohanjunk neki a kárhozatnak? . .

„Ne erőlted magad jámbor!“ közbeszól már egyik másik olvasóm, „hasztalan erőlködöl, szélnek beszélsz, nem fogod te a világ sorját megjavítani!“ Fájdalom! ilyen beszédet lehet hallani uton utfélen mindenütt, a hol a társadalmi élet kinövéseiről van szó, a midőn félszegségek ellen szólalnak fel, s e beszéd mód valódi átkát képezi korunknak. Tehát, mindent összedugott kezekkel nézzünk. Midőn fejtünkre ég a ház, egykedvtlen fogjuk bámulni a pusztító lángot, tétlenül nézni, miként szakad ránk a roskadozó gerenda, azzal mentvén magunkat, hogy mit tehet ember a végzet akarata ellen? — Oh, csak ne akarjuk a végzetet okolni! nem tudunk segíteni, mert nem akarunk, s mert — nyíltan bevalljuk azt is — mert mi férfiak magunk is büntársai vagyunk a fényüzési kórságban sinlődő nőknek! Igen; büntársai vagyunk, mert tétlenül s egykedvtlen nézzük e veszélyes láz napról napra fokozódó hevét; büntársai, mert magunk is jóízűen legeltetjük szemeinket a fényes pompán, és csak leskelődünk rá, hogy valljon minő toilletben jelenedik meg Y. asszonyosság, ki fog-e tenni magáért, és valljon győztes maradand-e az X. asszonyossággal már annyi idő óta, s oly elkeserülten folytatott viadalban? Büntársai! mert nincs annyi erő, annyi lélek bennünk, hogy a gyöngének parancsolni és félszeg tetteinek gátot vetni tudnánk, midőn megfoghatlan vaksággal alávetjük magunkat a „gyöngébb fél“ zsarnok akaratának, s nem vesszük figyelembe, hogy nejeink és leányaink fényüzési vágyának kielégítése is többet emészt, mint a mennyire összes keresetünk rug! És mire vezetí majd kiváltkép a kevésbé tehetős középosztályt e kárhozatos vetélkedés? — És nincs oly erős kar, mely az eszeveszett rohamot fentarthatná, hang, mely a roppant zajláson átsivíton, s eléggé érthetően harsogtathatná az elbódultak füleibe, hogy már szélén állanak a szédítő örvénynek? — Álljatok tehát ki, hölgyeink jobbjai s értelmeshjei, lépjetek elő a csöndes magányból, hova szerénységtek lekötött, lépjetek ki s álljatok össze szövetségbe, küzdjete szóval s tettel e nemeteket megalázó kárhozatos gyöngesség ellen, és ha eddig távol tartottátok magatokat e közös mozgalomból, s egyedül csak a háziasság, családok boldogítása volt édes feladatotok, könyörtöljete szegény, félrevezetett testvéreiteken is, törekedjete ő velők is megértetni a valódi izlést, az igazi becset, s hiszem Istent! hogy szavatok nem fog elhangzani a pusztában, törekvésteket sikernek követnie kell, s ha eddig családoknak voltatok őrangyalai, őregbitsétek meg egygyel érdemetek fénykoszoruját, hadd becsüljük és tiszteljük

bennetek a romlásnak indult közjónak gondosan őrködő nemtőjét is! . .

Eltértem tulajdonképi feladatomtól, egyedül csak a Jom Kipurral akartam foglalkozni, jelentősége, érdeme s hatályáról szólni, s ime oly térre csaptam át, hol, tudom, nem egynek okoztam kellemetlen érzelmeket. De ellen nem állhattam keblem ösztönző nógatásának, el nem hallgathattam, mi szívemet legsúlyosabban nyomta, hisz e napon ugy is mindenki elősorolja bűneinek lajstromát, s én — nem tehetek róla — épen e szomorú körülményben látom bűneinknek főforrását, itt látom a kaján „Szoton Hamaschisz“ igazi fészket! . . Oh, bár a Mindenható, ki ez napon élet s halál fölött határoz, s a végzet megmásíthatlan könyvébe belejegyezi, mi sors vezérelje a halandót földi pályáján — meghallgatná buzgó könyörgésünket, s megszabadítana bennünket mindenek előtt azon önön táplálta kísértettől, mely a legsajgóbb sebet tti összességünk a nélkül is küszált s roncsolt szervezetén. Bár könnyiteue már egyszer azon évezredes átkon, mely nagy-részt — mi tagadás benne! — saját vétünkéből súlyosodik rajtunk, s legelőször is az által, hogy bennünket öntudatra ébresztve, láthatunk engedje, hol rejlik szilárdságunk, balsorsunk kutforrása, s öntsön erőt belénk, hogy szilárd, bátor kézzel hozzáfoghassunk a gennyedő, veszélyes seb gyökeres gyógyításához. . . Adja az ég! hogy a mult viszontagságain okulva, az eddigi ösvényt, mely boldogulásra soha sem vezetend, elhagynók, s új életre térnénk át, oly életre, mely a felebaráti szeretet, az eszélyesség és összetartás hármas gránitoszlopokra alapítva, első és biztos sarkkövét képezze a jövő jólét tündérpalatójának. . . Feledjük a multakat, ne éljünk mindig visszafelé, ha előre akarunk menni, de ragadjuk meg a jelent, fogadjuk a kor intő szavát, hogy ha majdan az Ur ítélőszéke előtt megjelenendünk, bátor szívvel s tiszta lélekkel elmondhassuk: „Urunk! megtevénk mindent, a mivel tartozánk! ! a. l.

Uti levelek.

(Folytatás.)

Lerogyott e szavak után a hölgy, kezeivel fődött arcával a kis dombra ereszkedvén, mely a fa mellett emelkedett.

Roppant mély lehetett a fájdalom, mely ezen percekben lelkét dulta, mert egy inségteljes hosszú idő emlékezete vonult át szívére, mert szomorú multja rémképei mind föltámadtak bensejében és nem talált sehol egy reménycsillagot, mely kinja éjjelébe a legkisebb sugárt vetette volna.

Ha itt lett volna az ifju, ki mindenét elrablá, ki oly kimondhatlanul boldogtalanná tevé, ha látta vala a nehéz könyvet, melyek szeméből folytak, hallotta volna a szivtörő sóhajokat, melyek keblét emelék, lehetetlen, hogy porba nem esett volna előtte, könyörtölletet, bocsánatot kérve irtóztató vétkeért, lehetetlen, hogy nem akarna elkövetni mindent, mi e keze által ittött sebekre irt csöpögtethetett volna.

De ő elhagyta, ő megelégedett azzal, hogy ártatlan leányt mindörökre az élet örömeitől megfosztott, ő talán békében tölti napjait, nem gondolva a lényre, ki még most is szerelme minden erejével függ rajta.

Nem türe a hölgy, hogy az ellen szóljak, kit ő élete végeig szeretni fog, mert sokkal erősebbnek érzé magát, semhogy gyűlölni tudná azt, kit oly forrón szeretett, aki őt, ha csak rövid időre is, oly boldoggá tevé, és a kiről még most is inkább azt teszi föl, hogy nincs elég határozottsága az akadályokat legyőzni, sem hogy azt higye, hogy nem szereti őt.

E hölgy ifjuságát, tiszta öntudatát, vallását, rokonai szeretét, szóval mindenét egy férfunak feláldozta, ki sok év óta ta-

lán nem is gondolt reá, és mégis szereti — szereti úgy, mint azelőtt tizenkét évvel, midőn azon szemből, mely most forró könyvek kiapadhatlan forrása, csak a boldogság sugara mosolygott, midőn azon szivben, mely most minden dobbanással új fájdalomokat költ, a legmagasztosabb öröm édene honolt, midőn azon lélek, melyet most talán a bánat és szemrehányás furdal, tisztasága önértében boldogító meglelégedéssel emelkedett föl az ég felé.

Megfoghatatlan a szerelem hatalma, mint teremtnök, ki azt az ember szívébe oltá. Mint ő, úgy az is, örökkévaló, és ha más nem vezet azon gondolatra, hogy a sir a lélek fölött nem győzedelmeskedhetik, úgy azt a szerelem teszi, mert lehetetlen, hogy az sirba szállhasson. Égbe emelkedik a lélekkel, a hova már a földön vágyódik, honába, hol el nem enyészik soha.

Sokáig tiltem ott szótlanul.

Szinte nem tetszett a hölgynek, hogy a nap széthasítá a felhőket, lassankint elüzé azokat, és nyájasan reánk lövelte sugarait.

Mondám neki, hogy nála is az öröm napja így fogja szétosztatni a szomorúság fellegeit, hogy valamint a fába véssett sziv, úgy az ő sebei is be fognak hegedni, több ily hasonlattal iparkodám őt vigasztalni, de ő mosolygott, midőn arcáról a könyeket szárítá, és oly pillantást vetett reám, melyben köszönet fektűt ugyan, de melylyel azt akará mondani, hogy nem várja a vigaszt, melytől sem segít rajta.

Többször találkoztam a hölgygyel ugyanazon helyen, és ha valaha visszatérendek, ezen sorban bizonynyal fölkeresendem azon fát, mely alatt oly történetet hallottam, melyet el nem felejtendek soha, és hol meggyőződtem arról, hogy nincs szentebb, nincs magasztosabb, nincs a legnagyobb áldozatra készebb érzemény a leány szerelménél.

Mig e nő történetét még nem tudám, nem volt elég nyugalom mulatóhelyem társaságával és hitközségi viszonyaival megismerkedni, noha másképp e tekintetben a contemplatio emberét nagyra becsülöm, és természetesen magam is azon vagyok, hogy főképp a községi ügyekkel megbarátkozzam.

„Better tov late, than never,“ gondolám és csakhamar fölkeresve a két első községi elöljárót, kezdtem „kólozni.“

A ki az elöljáróságot csak külszinéről ismeri, az az első községi elöljárót bizonynyal megirigylendi és kivált a nők szerfölött nagyravágyók e részben. Hanem a ki közelebből szemléli az elöljárók állását, „der weit entfernt von jedem Schein, nur nach der Wasen Tiefe trachtet,“ az csakhamar meg fog győződni azon kérlelhetlen tényről, hogy bizony nehéz a vidéki községi elöljáró állása, és sokkal inkább szánalomra, mint irigylésre méltó.

Még a hölgyek is be fogják azt látni, ha tapasztalandották, hogy nem abban áll csupán az elöljáró feladata, hogy a „schulban“ a legelőkelőbb helyen tiljön és sokszor a thorához felhívásék és hogy talán néha valamelyik kántort vagy „bochert“ ebédre meghívja.

Nagy az elöljárók hivatása, nagy és nehéz; és ha netalán valamely hölgy rossz néven venné ezen észrevételeimet, úgy be tudnám neki azonnal bizonyítani, hogy miért nehéz. Ha csak nem volna más teendője, mint a békét a községben fentartani és azon lenni, hogy az oly gyakran előforduló meghasonlások eltávolittassanak, már akkor is elég a dolga, de ha azon kívül meggondoljuk, hogy... hanem „infandum regina jubes renovare dolorem“ — nehezemre esik ily odiosus ügyekről szólni

Most az egyszer nem akarom vele kedvemet rontani, kivált

ha azon két egyénre gondolok, kik annyi erővel és önfeláldozással vezetik a tatali község kormányát.

(Folytatjuk.)

Grósz Károly.

P E S T.

Két nevezetes okmánynyal lépek ezennel tisztelt olvasóm elé. Az egyik az augusztus hó 13-án tartott községi választmányi gyűlés azon határozatára vonatkozik, melynek értelmében a hitközség részéről Pest városának a zsidó lelencgyermek irányában tapasztalt igazságtalan eljárása ellen óvás tétessék és ezeknek a keresztyén vallásuakkali egyenjogosítása sürgettesék; szükség esetében a felsőbb hatóságokhoz intézendő panasz által fogván ez óvás nyomatékosabbá tétetni.

Mennyire vette figyelembe Pest város tanácsa a választmány ebbeli felszólalását, mutatja azon okmány, melyet Pest város tanácsa a pesti hitközség elöljáróságához intézett és melyet mi itt egész terjedelmében közlünk:

Az 1862. szeptember 19-én Pesten tartott tanácsülés jegyzőkönyvének kivonata.

Grátzer Antal tanácsnok 15828. számra a Rochus kórházi gondnokság által f. évi május 22-én 812. sz. a. bejelentett, és ápolás végett Iván Annának átadatott zsidó lelenc gyermeknek, további ápolás végett héber vallású Temesváry Annának lett átadásáról jelentést tesz, indítványozza egyszersmind, hogy a szabályszerű tisztdíjak f. é. május hó 23-ikától szeptember 9-ikéig Iván Annának, szeptember 9-től kezdve pedig Temesváry Annának utalványoztassanak.

A f. évi május 3-kán a Rochus kórházba átadott, tanácsilag a lelenc könyvébe ezennel Jónás Salamon név alatt beigtatni rendelt izraelita vallású lelenc gyermekért, — kinek életkora bizottmányilag f. évi július hó 9-én egy év és egy óra állapított meg — a szabályszerű tápdíjak f. évi május hó 23-ától előlegezésképen ezennel megszavaztatnak.

Utasittatik ennek folytán a házi pénztár; hogy az évi 60 ftból álló tápdíjból a f. évi május hó 23-tól f. évi sept. hó 9-ig eső összeget Iván Annának, septemb. 9-től kezdve pedig ugyanazon tápdíjat a szokott részletekben további intézkedésig Temesváry Annának fizesse ki, és mint ideiglenes kiadást tegye számadásba.

Meghagyatik egyuttal a helyb. izraelita hitközség elöljáróságának, hogy a fentebb elnevezett gyermeknek az izraelita születési anyakönybe leendő beigtatása iránt intézkedjék, és ennek megtörténtét a tanácsnak jelentse be.

Mi felől a házi pénztár, számvevőség, Grátzer Antal tanácsnok, az izraelita hitközség elöljárósága, özv. Iván Anna és Temesváry Anna, végre a tanács törv.-széki osztálya gyám kirendelése végett jegyzőkönyvi kivonattal értesítetni rendeltetnek.

Az összes iratok pedig oly utasítással adatnak ki a főkapitányi hivatalnak, hogy az érintett lelenc gyermek illetőségi viszonyai s illetőleg szülei iránt nyomozásokat tevén, annak eredményét mielőbb jelentse be.

Kiadta: Galány Károly.

A másik okmány, melyet hitközségeinknek különös figyelmébe ajánlunk, következőleg hangzik:

Pest megye főispáni helytartójától, mint a pesti vakintézet bizottmányi elnökétől.

A pesti Izraelita község tisztelt Elöljáróságának!

Ő Császári Királyi Apostoli Felsőge, a Nagy-Méltóságú Magyar Királyi Helytartó-Tanácsnak folyó évi május 19-én 34771-ik szám alatt kelt kegyes intézvénye szerint, a pesti vakintézetben a magyarországi zsidó iskolai alaptól 12 magyarországi születésű izraelita világtalan növendék számára ugyan annyi alapítványt örökíteni, és az alapítványi helyekre való kinevezésnek, az intézet bizottmányának meghallgatása mellett leendő gyakorlását a Nagy Méltóságú Magyar Királyi Helytartó-Tanácsra bízni méltóztatott.

Ennek következtében a tisztelt Helytartó-Tanács a magyarországi izraelita lakosokat ország szerte szét küldött körlevelében már fel is szólította a végett, hogy a szabályos kellékekkel bíró világtalan fi, vagy leány gyermekeiknek, az említett alapítványok egyikére leendő felvételésők végettí folyamodványaikat adják be.

Ezen kormányzéki felszólításnak azonban mai napig azon feltűnően csekély eredménye lett, hogy eddig csupán két folyamodó jelentkezett, egyik Pozsonyból, másik Sátor-Alja-Ujhelyről, kiknek bevételése bizottmányilag már elhatározva is van.

Ezen feltűnő eredménytelenségnek okául az intézet bizottmánya azt sejtí, mert az illető szülék, és gyámok az országban, sőt tán itt a közép ponton is a megyékhez, és városokhoz szét küldözött, s elegendő nyilvánosságra nem jutott körlevelekből Ő Császári Királyi Felsőgeének ezen rájuk nézve jótékony intézkedéséről nem vettek mind eddig tudomást.

Ezeknek előre bocsátása után tehát az iránt keresetik meg ezennel a tisztelt Elöljáróság: miszerint a kebelebeli izraelita lakosokat, sőt ha lehetséges volna a véle érintkezésben lévő egyéb hazai izraelita községek tagjait is Ő Felsőgeének fentebb leirt kegyelmes, és üdvös intézkedéséről azon megjegyzéssel értesíteni sziveskedjék, hogy a szülék, vagy gyámok vak gyermekeik bevételéseerti folyamodványaikat akár egyenesen, akár hatóságik utján Budán, a Nagy-Méltóságú Magyar kir. Helytartó-Tanácsához bár mikor beadhatják, s a bizottmányt ezen kormányzéki fogja haladék nélkül a folyamodványa, és mellékelt okiratok közlése mellett véleményadásra felszólítani, s mind ezen eljárás lehető sietősen történvén, a bevétel feletti határozat az illető folyamodónak lehető legrövidebb idő alatt tudtára adatik.

Ide jegyeztetnek végül a pesti vakintézetbe felveendő fi, vagy leány növendékeknek okirattal bizonyítandó kellékei:

a) Keresztelő levél, vagy születési szokott papi bizonyítvány — megjegyeztetvén, hogy 8 éven alul — és 12, legfeljebb 13 éven felül az intézetbe be nem fogadtatik.

b) Orvosi bizonyítvány tökéletes, és gyógyíthatlan vakságáról.

c) Orvosi bizonyítvány himlővel sikeresen lett beoltásáról, vagy arról: hogy a természetes himlőt ki állotta, — és végre arról: hogy ép testi, és lelki állapottal s a tanításra fogékonysággal bír.

Kelt Pesten september 24-én 1862.

K a p y E d e.

Az „Izraelita-Magyar-Egyletben“ az utolsó napokban az iskolai és felolvasási bizottságok különös tevékenységet fejtettek ki.

Az említettem buda-pesti izraelita iskolákrólí jelentést, az e célra kinevezett szerkesztői albizottmány már elkészítette és az iskolai bizottságnak be is mutatta, melyről azonban még csak jövő héten fogok tüzetesebben szólhatni.

A szombatonként tartandó szépirodalmi és tudományos felolvasásokról, valamint az Egylet által rendezett ingyenes magyar nyelvbőlí oktatásról, szinte a legközelebbi számban.

T e n c e r.

LEVELEZÉS.

Moson, septemberben.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Örömmel ragadom meg ez alkalmat hitközségünk csendes egyhangu életének e napokban tett némely örvendetes mozzanattal Önnel tudatni. Imaházunk ügye e hetekben egy lépéssel — és pedig nagy lépéssel — tovább haladt, mivel mindnyájunk ohaja és reménye végre megvalósult. Községünk összes ügyeit ügyes tapintattal vezénylő előljárónk t. Herzl Zsigmond ur, mezővárosunk egyik legszebb és legalkalmasb terén elhelyezett épületet hozzátartozó nagy kerttel szerzett meg a község részére és, ha Isten segít, jövő tavasszal imolánk építéséhez hozzáfogunk. Az építési költség fedezésére az új templomban elhelyezendő ülőhelyek eladatnak és a mint hiteles kútfőből hallottam, már is tetemes összeg gyűlt egybe. Isten segédelmével és előljáróságunk erélye és jóakarata által mához egy évre a mostani szük, célszerűtlen templomnak átalakított bérlett lakás helyett, reméljük, tágas, cél- és korszerűen felszerelt rendes templomunk leendő. — A mint hallom, némelyek már is az almemor kérdésével foglalkoznak, mely bizonyosan nem csekély vitát fog előidézni, a minek kimenetelét annak idején tudatni fogom. Az iskolánkban e napokban tartandó vizsgálatról később.

N e u m a n n A r m i n.

Miskolc, sept. hó 22-én.

Tisztelt szerkesztő ur! Folyó hó közepe felé tartatott meg az itteni főelemi tanodában az ez idei vizsgálat. Jelen lévén a harmadik és negyedik osztály vizsgálatain, sietek kegyeddel a látottakat és hallottakat tudatni. A mit legelső helyen akarok említeni az a szülék meglepő közömbössége az egész iskolai tünepély irányában. A ki visszaemlékezik, mily komoly tünepiességgel tartattak meg még csak tíz vagy tizenkét esztendő előtt ugyanez iskolában az évi vizsgálatok, mily nagy és odaadó előkészületek tárgyai voltak ezek mind a szülék és gyermekek, mind a tanítók részéről: arra nézve nagyon is elszomorító hatással lehetett a körülmény, hogy a szülék kevés kivétellel csupán távolléttük által tündököltek. Sajnosabb azonban, hogy e hidegség oka az iskola csak csekély igényeknek is nagyon nehezen megfelelő belállapotában keresendő. E közönyösség okadatolt volta leginkább a negyedik, a legfelsőbb osztály vizsgálatain tünt ki. Ritkán volt alkalmam, ily minden tekintetben szegényes, magát a legcsekélyebb igényeken is tultevő vizsgán jelen lenni. Nem tapasztaltam itt sikert sem a héber, sem a magyar, sem a német nyelvből. Csodálkozom néztem a jeles paedagogusra, ki ilyeneket tud létre hozni, és csodálkozásom még nőtt, midőn megtudtam, hogy ugyane férfiú az intézet vezértanára. Egész más eredmény mutatkozott a harmadik osztályban, hol Neubauer A. ur működik mint osztálytanár. Látszott, hogy itt művelt szellem kezeli a tanító tisztét is, hogy az oktatás nem élettelen szablon, hanem sok évi tapasztalások és szorgalmas tanulmányok által megérlett rendszer szerint történik. A különbség e harmadik és negyedik osztály közt szembeszökő és meglepő volt. Neubauer ur működését az egész község tisztelete és becsülése kíséri.

Szombaton, september 20-án, a községnek örömintépe volt. A kebeleben született és növelkedett Dr. Klein Móric, szüleit meglátogatván, a nagy templomban szónokolt, és ez alkalommal magát az istenige hivatott és minden tekintetben jeles hirdetőjé-

nek tüntette ki. Adjon az ég sok ily férfit a magyarhoni zsidóságának.

A „Magy. Izraelita“ legutolsó számában hozott hirt, főt. Löw Lipót meghívása felől a legbiztosabb kutforrásokból merített értesítés nyomán, alaptalannak kell nyilvánítanom. * * *

H. M. V á s á r h e l y, s e p t. 17-én.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Beccs lapjának f. é. 35-ik számában Hm. Vásárhelyről egy cikk közöltetik, melynek névtelen írója méltán bevallja tollának gyengeségét, mert csak az igazságot lehet erős s tiszta vonásokkal ecsetelni. Az előttem eléggé ismeretes cikkirő egyéniségét tekintve, cikkere felelni méltónak nem is tartottam volna. Mindazáltal, nehogy e lap olvasó közönsége, mely éber figyelemmel kíséri honunk minden egyes íz. hitközségének újabbkori szellemi fejlődését, ily alaptalan állításokkal telt cikk által hitközségünk iskolai bizottmányáról tévfogalmat nyerjen, mint ez utóbbinak tagja, kötelességemnek tartom az igazság felderítése végett amaz álcás, de tolláról felismert cikkirőnek egyes tételeit röviden megcáfolni.

Ezelőtt ugyanis mintegy tíz évvel akkori hitközségi előljáróink erélyes működése s a községi tagok áldozatkészsége folytán 4 osztályu főelemi tanoda szervezetetett, mely az akkori igényeknek megfelelő tanítókkal ellátatván, csakugyan virágzásnak indult.

Azonban előljáróink változtával és néhány tanító eltávoztával, az iskolatgy évről évre mindinkább a végenyészet felé sietett, épen névtelen cikkirő által oly dicsérettel említett Stern ur igazgatása alatt.

Anélkül, hogy Stern ur általán elismert tudományos képzettségéből vagy feddhetlen jelleméből legkevesebbet is levonni akarnék, kénytelen vagyok az igazság érdekében kijelenteni, miszerint az utóbbi években a csak roppant anyagi áldozattal fentartott tanoda mind erkölcsileg mind szellemileg annyira süllyedt, hogy a tanuló magaviselete s tudatlansága minden jobb érzésti embernek visszatetszett. Ez állításomnak bebizonyítására csak azon körülményre hivatkozom, hogy a 4-dik osztálybeli tanulók között alig akadt egy kettő, ki valamennyire olvasni, alig egy, ki írni tudott volna.

Hogy ez égbekiáltó elhanyagolatlása folytán tanodánk mennyire hátra maradt, községi előljáróinknak felrovanó büni ugyan, azonban buzgó s erélyes igazgató az ügy lényegén sokat segíthetett volna.

Ily körülmények között hitközségünknek nem csak értelmisége, hanem egyszerűán minden egyes tagja zugolódva szólítja fel az előljároságot, hogy az iskolatgy kezelését értelmes és buzgó férfiakra bizza; minek folytán, nem mint névtelen cikkirő állítja, az értelmiség nagyobb része beleegyeztével, vette át Berger orvostudor ur az igazgatóságot, miután Stern ur lemondott, hanem ez utóbbi le sem mondott, s Berger tudor ur egyhangulag bizatott meg egy 11 tagból álló bizottmánnyal az iskola igazgatásával, s kéréstett fel a már több ízben szerényen visszautasított hivatal elfogadására.

Hogy Berger orvostudor urnak első fellépte erélyes vala, azt tagadni ki sem fogja, hanem hogy tanodánk felvirágoztatására s hitközségünk előnyére erélyességét és buzgoságát az iskolatgy körül jelenleg is folytatja s mindinkább növekedő mérvben kifejti, arról meggyőződhetik bárki, ha hitközségünk bármely őszinte s csak némi ítélő tehetséggel bíró tagjától is e tárgyban felvilágosítást kíván.

Hogy Berger tudor ur a szakrendszert hozta be, azt nem holmi újítási viszketegből, hanem a szükség törvényénél fogva tevő, miért is a magyar tanszakra s írászatra külön külön tanító alkalmaztatván, az utóbbira nézve oly szerencsés választás történt, hogy a választott néhány hó alatt feddhetlen magaviselete, önzéstelen, buzgó szorgalma, s szakismerete által fényes sikert tanusítván, nem csak az iskolai bizottmány, hanem az egész hitközség méltó elismerését is kiérdemlé; s ez írómester Mars ama bátor fia, ki ellen névtelen cikkirő nyilat szórja, nem átalván rágalmazni magát az iskolai bizottmányt is, mintha az, Mars bátor fiát 32 képzett tanító mellőztével, a fegyelem helyreállítás, s nem írászati képessége miatt alkalmazta volna tanítónak.

Az írászatra nem 32, hanem alig 4—5 folyamodó volt s azok közül is csak kettő találatott e zakra képesnek, kik közül az egyik magyarul nem tudván — mi pedig nálunk lényeges szükség — a kocka könnyen eldőlhetett, s a következés a vá-

lasztásnak nem célszerűtlenségét, mint névtelen cikkirő állítja, hanem valódi célszerűségét bizonyítja.

Az olvasó közönséget ily kellemetlen polemiával tovább unatni nem akarván, végül csak azt jegyzem meg, hogy ha — β — cikkirő hivatásának annyira megfelelően minden tekintetben, mind azok, kik ellen fellépett; akkor nyilt sisakkal is kiléphet a küzdőterre, ha ugyan az igazság fegyvereivel magát előbb el látta.

Grossmann Ignác
iskolai bizottmányi tag.

Vác, september 24-én.

Örömmel tudósítom t. szerkesztőségedet, hogy az ezidei vizsgálatok eredménye meglepően sikertilt és várakozáson felül kielégítő volt. És valóban a tapasztalt haladás szép reményekre jogosít, különösen a szentírás és magyar nyelvtanítás, valamint az írásban tanusított előmenetel dicséretre érdemes. Vajha tanítóink folytatnák ernyedetlen buzgalommal fáradozásait és megvagyunk győződve, hogy főtanodánkól mintatanoda válik!

Alkalmilag megemlítjük, miszerint a honi történelemre kissé több gondot szeretnénk fordíttatni, hogy ez által is kiérdemeljük tanítóink közséjük méltó elismerését, mely már most is, a tanítók megkeresése nélkül, azok egyenkénti fizetését 80 frttal emelte. A község kebelében az egyetértés nem áll még ugyan jobb lábón, mint azt mult levelemben jelentém, de reméljük, hogy az újévben a Mindenható bennünket é tekintetben is eláraszthat áldásával. Az iskolai pénzalap tárgyában hozandó határozatnak itt minden körben nagy feszültséggel néznek eléje és hitközségi előljároságunk e napokban Hirschler tr. urhoz hazafias működéséért bizalmi feliratot intézend.

r. l.

Külföld.

Bécs, september utóján.

Két vallásrokonunk, mindkettő született magyar, az egyik földi életpályáját már végig futotta, a másik csak most kezd, indit jelen soraim megírására. Az elhunytal kezdem tudósításmat, hogy az élővel végezzem, vagy jobban mondv, hogy legálabb végsoraimban legyen élet. S c h w a r z orvos tr., ki huzamosb szenvedés után hunyt el, az újév előestéjén hozzá méltó módon temettetett el. Ki volt e férfi? Már az egyetemen kitént S. mint buzgó törekvő ifju, különösen a növénytant sajátítá el, mely kedvenc tanulmánya volt. Tanulmányainak végeztével főorvosi minőségben osztrák szolgálatba lépett, csakhamar a Novarát mint hájbodi orvos alkalmaztatott s a birnevés Novarát kettős minőségben megjárta: mint orvos s mint fűvész. Házájába visszatérve, átlátta, hogy napjai számlálvák, mert a támadt gümőkór a kérélhetlen halált hirdeté. És a temetkezési ünnepegy megmutatta, mily szellem élt egykor az elhunytban. Elnézve attól, hogy azon a zsidó s keresztény lakosság nagy számmal megjelent, a katonai osztály is fényesen képviselve volt. Teljes zenekar, sok magasállásu s hajótiszt követte a ravatalt a zsidó temetőbe, hol Jellinek tr. megható beszédében kiemelé, hogy az elhunyt, bár rövid, de egész emberi életet élt át — s z e l l e m i l e g, egyaránt tisztelben részesülvén, s becsületére válván a polgári s katonai osztálynak. — Szónok megemlité továbbá, hogy az osztr. hadsereg szabadelvtiségének ez alkalommal adta fényes bizonyítványát.

Térjünk át az élőre. E vallásrokonunk s honfitársunk, Pichler, felső-magyarországi születésti, festő, Münchenben nyerte ki képeztetését s pár nap óta itt tartózkodik. Az ifju művész, földatál tűzte ki csak a zsidó élet s történetből meríteni festményei tárgyát, s valóban első műve, a mint münchenyi és bécsi szakértők állítják, sikertilt és egy i m á d k o z ó z s i d ó t ábrázol. Legközelebbi műve, melynek alaprajzát már bevégezte, nem kevésbé nagyszertinek mondatik, tárgya: J á k o b h a l á l a. E férfi valóban megérdemlé, hogy honfitársai gyámolítsák, mert anyagi körülményei nem épen fényesek. Nem zárhatom be soraim, a nélkül, hogy az imént mult ünnepekről meg ne emlékezzem. A tavali újvet Pesten, az ideit Bécsben töltöttem, s merem állítani, hogy ez ünnepeket az egész földkereken nem iltik megoly egyszerű módon, mint a müvelt Európa e két nagy községében. Ez évben e szent napoknak, még nagyobb jelentőségük van. Párisban ugyanis, mint köztudomásu dolog, hitfeleink oly kört képeztek, melynek célja, a zsidóság tekintélyét külfelé emelni, s

az elmaradottakat a kor szellemében mivelni. Az újév másodnapján Jellinek felszólítja Bécs izraelitáit, lépnének e körbe s a felszólítás nem hangzott el eredménytelenül.*) Örömmel jelentjük e tényt s nem mulasztandjuk el annak idején a jogosan reményelhető intézkedésekről hí tudósítást adni.

Vegyes hírek.

* * Ketten Henrik, ki fiatalsága dacára, mint zongoraművész, csaknem európai hírt szerzett magának, Párisból, hol atyja a nagy zsinagóga kántora, körünkbe érkezett, hogy itt october vége felé néhány hangversenyben művészi képzettségét bemutassa. Büszkék lehetünk e honfitársunkra, ki első hangversenyét a nemzeti színpadon rendezendi.

— A „Magyarország“-ban következő nyilatkozatot olvassunk. A „Pesti Hírnök“ 222. számában a vezércikkben következő sorok olvashatók.

A dunaparti Szitaházban Bidschofszyknak leány testvére a harmadik emeletről leugrott az udvarra s szörnyű halált halt. Mint beszélik, a szerencsétlen nem akarta megélni, hogy házbér tartozás fejében az ő és testvére holmija dobra kerüljön, amivel fenyegettetének.

E sorokat nagy megütközéssel olvastam, s bámultam, hogy a rossz akarat a valóságot más becsülete rovására mint képes elferdíteni, s nehogy e cikk által a közönség félre vezettség, polgári szent kötelességnek tartottam e hírt koholmány s alaptalan rágalomnak nyilatkozatni; az egészben ugyan is ennyi a valóság: betegeskedő nővérem hosszabb idő óta ideggyengeség s scrophulosus bajai miatt idegrázkódásokban szenvedett, minden, bármily csekély kellemetlen hír oly érzékenyen kapta meg, hogy folytonos elmeháborodástól lehetne tartani; így történt a napokban, hogy a tettes városi törvényszék részéről végzésileg értesítettem, hogy a lakomban lévő holmik, mint csödtömegemhez tartozók, a tömeg (de nem a házi ur által) f. évi sept. hó 29-én elárvereztetnek; e leverő hír, minden óvatosságunk dacára, szegény nővérem fülébe hatott, minek folytán szokott bajaiba esvén, kétségbesetten a harmadik emeletről leugrott s meghalt.

Valótlan azonban, mintha Temesváry Ignác házbérlő urnak, a ház lakóival évnegyedenként egy markos ügyvéd segélyé-

*) Tudomásunk szerint nem mulik hitrokonainkon, de felsőbb rendelet folytán egyelőre minden intézkedés ez irányban felfüggesztett.

Szerk.

veli elbánásának áldozata lett volna boldogult nővérem, megvalom, ily elbánásról, régebben a házban lakván, soha sem hallottam semmit, sőt inkább, mi csekélységemet illeti, halás szívvel kell Temesváry urról emlékezni, ki minden érdek nélkül oly és anyi elnézéssel volt szegény családom irányában, hogy bár a házbérről félévéről már hátralékban vagyok, mindekkoráig nem csak csekély ingóimtól meg nem fosztott s fel nem mondott, sőt inkább kijelenté, hogy sorsom jobbra fordultáig a lakosztályban maradhatok.

Ennyit az igazság érdekében kötelességem volt annak fájdalmas kijelentése mellett közzé tenni, hogy az ily koholmányok a sors csapásaitól sujtott szegény ember helyzetét a helyett, hogy enyhítnék, csak súlyosbitják s téved az oly egyén, ki az ily feltételek által a közgyűlöletet bizonyos vallásfeletkezetbeliekre háritani képes volna.

Kelt Pesten, 1862. sept. 28-án.

Bidschofszy Gyula.

— Mauksch özvegye s árvái számára újra egybegyűlt, és pedig adakoztak: a győri község 10 ft. Schreiber Ignác (gyűjtő) 1 ezüst forint. Reicher Frigyes 1 ft. Friedmann Jakab 1 ft. Breiner Simon 1 ft. Plaut Armin 1 ft. Freund Adolf 1 ft. Koranitz Adolf 50 kr. Friedrich testvérek 1 ft. id. König Adolf 2 ft. összesen 19 ft 50 kr. — 36-ik számunkban közzétett kimutatásunk szerint tehát az eddig egybegyűlt összeg 48 ft 70 kr.

— Megjelent s beküldetett szerkesztőségünkhez: „A zsidó nemzet története ősidőktől kezdve korunkig, Palaesztina földrajzával Elkan M. nyomán izr. iskolák számára átdolgozta és részben bővítette Manheim József főlelemi tanító Baján. (Pesten, Bucsánszky Alajos tulajdona, 1862.) Bolti ára 50 kr.

Szerkesztői levelezés.

Miskolcra. Elkésett.

β-nek Bécsben. Az alkalmi cikk elmulasztotta az alkalmat. Magánlevelet irunk.

U. M. urnak Mohácson. Legközelebb.

A—y urnak Győrött. Egyelőre nagyon is tul vagyunk halmozva.

X-nek S. A. Ujhelyt. M—i jelenleg távol van, mihelyest megérkezett az ügy el fog intézteni.

Legközelebbi számunk az ünnepek miatt már szerdán f. hó 8-án fog megjelenni.

HIRDETÉSEK.

Bátorkodom ezennel hitsorsosaim figyelmét 4 osztályu leánytanodámra

tisztelettel felhívni.

A célszerű tanmód és a növendékekkel bánás intézetemben, itt a fővárosban — a nélkül hogy szerénytelen legyek — elismerést nyert.

Ezuttal tehát leginkább a t. c. vidéki közönséget vagyok bátor arra figyelmeztetni, hogy illő ár mellett teljes ellátásra fogadok gyermekeket és hogy azok gondos ápolására és tanítására minden erőmet és időmet fordítom.

Intézetemben következő tantárgyak taníthatnak és adhatnak elő a főváros jeles tanítói által:

Vallás tan és biblia, héber olvasás, magyar nyelv és a magyarok története, természetrajz és földrajz. Ezen tárgyak magyar nyelven adhatnak elő; a német és francia nyelv, világtörténet, számtan és természettan pedig német nyelven.

Hogy intézetemnél, melyben a társalgási nyelv a magyar, a tanítványok a francia nyelvet is könnyen elsajátíthatják fontosnak tartottam francia nőre szert tenni, ki a gyermekekkel társalagván, azokat gyakorlatilag is oktassa.

Midőn tehát még bezárólag megemlítem, hogy általam és segédtanítóim által a kézi munkákra rendkívüli gond fordítottik, a t. c. közönség bizalmát megnyerni hiszem.

Pollák Karolina,

magyar izr. leánynevelde-tulajdonos.

Váci-út 8. sz.